

Rullesteinene som forsvant

Et fotoprojekt om Arne Næss og naturvandalisme i Bærum.

TEKST OG FOTO PETTER MEJLÆNDER

Først virker stranden bare underlig tom og livløs, så oppdager jeg at de svære rullesteinene, som har gitt stranden sitt særpreg, er borte. Det er uvirkelig, liksom steinene, fra den ene dagen til den andre, er retusjert bort fra ett av de mange bildene jeg har tatt av dem. Steinene må ha ligget der i uminnelige tider og preget menneskers syn på natur, mystikk, vitenskap og kultur; de må ha skapt tanker om tidens gang og krefter som oversteg alt mennesker kunne by på. Kanskje var de meteorer som kom fra himmelrommet? Eller var de båret av isbreer, slipt og varsomt plassert? De virket urokkelige der de lå på stranden mellom de mektige, og i denne sammenhengen så symbolske, institusjonene Det Norske Veritas og Henie Onstad Kunstsenter på Høvikodden. Der lå de som naturens eget språk og kunstverk. Der formet de turgåeres opplevelse av verden og tiden. Så, en helt vanlig høstdag i 2015, var naturens egne installasjoner forsvunnet, og stranden lå øde tilbake. Et fenomen, som var eldre enn Snorres sagafortellinger, Norges grunnlov og «Vinternatt i Rondane» var løftet bort av en gravemaskin for å brukes som støttemur mot havstigningens erosjon.

Mitt forhold til disse rullesteinene startet for mer enn ti år siden, da jeg begynte å fotografere filosofen Arne Næss. I 2008 tok jeg et symboltungt portrett av ham sittende på en av dem. Han satt og skuet mot horisonten, mens en bjørk lente seg beskyttende over ham. Andre, mindre rullesteiner, krop liksom opp mot ham fra sjøen. Fra da av ble disse steinene og treet, for meg, et bilde på Arne Næss' dypøkologi og menneskets plass i naturen. Slik vi også ser det i Edvard Munchs livsfrise. Men til forskjell fra Munchs motiv, som symboliserer idealisert visdom, forteller Arne Næss-portrettet noe om vår tids miljøkrise og visdommens tilkortkommenhet.

I de sju årene som har gått etter Arne Næss' død i 2009, har jeg fotografert steinene i tåke, snø, sol og regn. Tre år etter filosofens død skallet steinen han satt på av en stor og talende bit, samtidig som bjørka sank dypere mot vannspeilet, for så å legge seg til hvile i Oslofjorden. Nå er vi inne i det første året uten treet og steinene, og stranden virker livløs og forlatt, frarøvet sin særegne karakter og historie. Frarøvet Arne Næss' tilstedeværelse. Enda en gang har vi mennesker mistet en nyans i naturens store fortelling

og står igjen med en følelse av tomhet, som blir en metafor for vår tids naturforståelse. En metafor som ser ut til å bekrefte at vi stadig blir blindere og døvere for det Arne Næss forsøkte å fortelle oss med sin naturfilosofi. Nå når vi trenger den mer enn noen sinne. Kanskje forteller den «Syden»-stranden som ligger igjen noe viktig om menneskets kortsynhet og destruktive stormannsgalskap? Arne Næss lærte flere generasjoner å skille det vesentlige fra det uvesentlige, og at vi mennesker ikke skal være forbrukere av natur: Vi er en del av den. Hans budskap var at alt liv har en egenverdi og at vi må redusere menneskenes dominerende plass på Jorden. I dag er det bare en stubbe igjen der Arne Næss satt og var sin miljøfilosofi, og de veldige rullesteinene gir oss ikke lenger en følelse av stabilitet, erkjennelse – og mystikk. For Høvikstranden er dermed en epoke over. Men steinene og filosofien lever videre i bildene og med dem et håp om at prosjektet ennå ikke er helt slutt.

Les mer om Petter Mejlænders samarbeid med Arne Næss på www.tekstogbilder.no og www.arnenæss.no